

معرفی کتبی در زمینه علوم تربیتی با موضوعات کلی، ساحت‌های تربیت، کتابشناسی و ...

وبلاگ «مدیریت اطلاعات اخلاق و تربیت» محمدرضا سرافرازی

عنوان کتاب	نام خانوادگی مولف	نام مولف	موضوع	قطع کتاب	تعداد صفحه	ناشر	سال نشر
فرهنگ و ازگان علوم تربیتی فارسی - انگلیسی	ذوالقرنین	مهوش	آموزش و پرورش - واژه‌نامه‌ها - فارسی - انگلیسی	رقعی (شومیز)	244	نجابت	1383
پژوهشی در مسائل تربیتی	رحیم‌زاده باجگیران	شکوفه	آموزش و پرورش کودکان - تربیت خانوادگی - روانشناسی تربیتی	وزیری (شومیز)	384	سخن‌گستر	1381
نقش تفکر در تحول اخلاق ^۱	فرهادیان	رضا	جوانان - اخلاق رفتار - تغییر و تعدیل اندیشه و تفکر - جنبه‌های اخلاقی	رقعی (شومیز)	80	موسسه فرهنگی تربیتی توحید	1382
گلوآه‌های تربیت در نهج‌البلاغه (دوره راهنمایی)	زارعی	سیدکریم	علی‌بن ابی‌طالب (ع) - نهج‌البلاغه	جیبی (شومیز)	48	موسسه فرهنگی هنری و انتشاراتی میرزای شیرازی	1384
اقدامات تأمینی و تربیتی ^۲	رهامی	محسن		وزیری	208	میزان	1381

^۱. نگارنده در این نوشتار، به نقش و جایگاه تفکر در تغییر و تعدیل رفتار، نیز تاثیر آن بر نوع نگرش و اخلاق اشاره می‌کند، افزون بر آن، جنبه‌های اخلاقی اندیشه و تفکر را باز می‌گوید.

^۲. نگارنده، مطالب کتاب را در دو بخش کلی، در باب اقدامات تأمین و تربیتی جمهوری اسلامی ایران فراهم آورده است. وی در بخش نخست، مفاهیم و مبانی نظری اقدامات تأمین و تربیتی را شرح داده بر این باور است: "برای جلوگیری از زیان حالت‌های خطرناک، متناسب با وضع مزاحی و استعداد و منش و سوابق فرد خاطی تدابیری اندیشه می‌شود که او بهبود یافته و به اجتماع برگردد. از این تدابیر به عنوان اقدامات تأمین و تربیتی یاد می‌شود ... عقاید پیروان مکتب تحقیقی در تضارب آرا و نظریات دانشمندان خصوصاً پیروان مکتب‌های کلاسیک نو و دفاع اجتماعی جدید، دچار تغییرات شد و امروزه در عین توجه به حالت خطرناک و عوامل وقوع جرم و ضرورت اصلاح

1386	میهن نو	76	وزیری (شومیز)	آموزش و پرورش - ایران	حسن - اردشیر - حسن	رضانیا - عسگری - سرمدی انصار	خلاصه پژوهش‌های پژوهشکده تعلیم و تربیت استان همدان
1386	هادی مجد	186	رقعی (شومیز)	آموزش و پرورش	هادی	مجد	دانستنی‌های لازم در تعلیم و تربیت ^۳
1383	واسع	280	وزیری (شومیز)	اسلام و آموزش و پرورش - تربیت اخلاقی	شهین - عباس	لودین - آجری	کاربرد دریچه‌های پنهان تربیت ^۴
1383	پژوهشکده تعلیم و	760	وزیری	اسلام و آموزش و پرورش -	علی‌همت	بناری	ماخذشناسی تربیت اخلاقی ^۵

و تربیت مجرمین مسئله حفظ آزادی‌های شخصی و حرمت انسانیت و مسئولیت اخلاقی او نیز هم چنان مورد عنایت می‌باشد. "در بخش دوم این کتاب "ماهیت حقوقی، فقهی و انواع اقدامات تامینی و تربیتی. " و "انواع اقدامات تامین و تربیتی در نظام کیفری ایران" بررسی می‌شود. نگارنده سرانجام چنین نتیجه می‌گیرد: "مطالعه نمونه‌هایی که از قرآن و سنت در کتاب ارائه شده ما را متوجه این امر می‌کند که اسلام قبل از آن به مجازات بزهکار بیندیشد به کیفر زدایی و موردی کردن روش‌های به کار رفته... (توجه می‌کند) و اجرای مجازات در معنای مصطلح آن مانند سنگسار، شلاق و قطع عضو، آخرین درمان تلقی شده است نه اولین علاج".^۳

آموزه‌های اسلامی درباره اهمیت آموزش و تربیت و رابطه شاگرد و معلم در ۳ فصل بیان شده است. ضمن اشاره به جایگاه دانش در فرهنگ اسلامی از مقام دانشمند و جایگاه عالمان در ترقی و سعادت جامعه سخن رفته سپس آیین و آداب دانش‌اندوزی و اهداف و اصول آموزش و پرورش اسلامی ذکر شده است. این نوشته حاصل مطالعات دوران معلمی نویسنده بوده و اندوخته‌ای از تجربه، مطالعه آراء عالمان علوم تربیتی و آموزه‌های قرآن و حدیث می‌باشد. در فصل دوم تحت عنوان صد و ده کلام با معلم، مجموعه‌ای از اطلاعات و دانستنی‌های لازم برای تدریس، ارتباط با دانش‌آموز، تفهیم مطالب، وظیفه‌شناسی، ایجاد انگیزه و مسئولیت‌پذیری به معلمان ارائه شده است.

^۴. کتابی که پیش رو دارید حاوی توصیه‌ها و نکاتی در خصوص مساله تعلیم و تربیت است. این نوشتار مشتمل بر ۱۰ فصل بوده و با عناوینی از این دست تنظیم شده‌است: تربیت و روش الگویی - تربیت و روش تکریم شخصیت - تربیت و روش زبان نگاه - تربیت و روش تشویق و تنبیه - تربیت در نهج‌البلاغه و ...

^۵. این مجموعه شامل فهرست کتاب‌ها و مقالاتی است که تا سال ۱۳۴۶ (هـ ش) در زمینه آموزش و پرورش نگارش یافته است. مطالب کتاب ذیل این عناوین به طبع رسیده است. "توصیف اجمالی ماخذ"، "نمایه موضوعی محتوای ماخذ"، "نمایه عناوین ماخذ"، "نمایه عناوین پدید آورندگان" و "معرفی اجمالی برخی سایت‌های اینترنتی تربیت اخلاقی"

	تربیت		(شومیز)	کتابشناسی آموزش و پرورش			
1384	آرمان رشد	96	وزیری (شومیز)	آموزش و پرورش - روش‌شناسی - تحقیق عملی در آموزش و پرورش	علی	سیدطاهرالدینی	پژوهش کاربردی در تعلیم و تربیت ^۶
1384	فرهنگ مردم	80	رقعی (شومیز)	نوجوانان - روانشناسی	رسول	شیوخی	در مسیر تربیت ^۷
1384	یسطرون	104	وزیری	فارابی، محمدبن محمد - نظریه	محمدحسن	میرزامحمدی	فارابی و تعلیم و تربیت ^۸

^۶. نگارنده در این کتاب فرآیند پژوهش عملی در تعلیم و تربیت را تشریح نموده است. مباحثی که در کتاب آورده شده بدین قرار است: "مروری بر روند تحقیقات آموزشی"، "طرح پژوهشی"، "نگاهی به پژوهش در حین عمل یا اقدام پژوهی"، "مراحل انجام یک طرح مبتنی بر اقدام پژوهی"، "بیان مسئله و شواهد"، "گردآوری اطلاعات" و "انتخاب، اعتبار بخشی و اجرای راه حل".

^۷. نگارنده در هفت فصل کتاب به مسائل مهم تربیتی و تحصیلی دانش آموزان و حتی به روابط همسران و خانواده اشاره کرده است. "تربیت اخلاقی - عاطفی اجتماعی کودکان و نوجوانان"، "تربیت دینی کودکان و نوجوانان"، "بلوغ و نوجوانی"، "بررسی مشکلات تحصیلی در کودکان و نوجوانان"، "مشکلات رفتاری و ناهنجاری‌ها در کودکان و نوجوانان" و "تغذیه و بهداشت کودک" از مباحث این کتاب به شمار می‌آید.

^۸. در کتاب حاضر که برای مطالعه دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی، فلسفه، و الهیات تدوین شده، ضمن بیان مباحثی در زمینه‌ی زندگی فارابی و آثارش، موقعیت و جایگاه وی در تاریخ فلسفه‌ی اسلامی، و نیز مبانی فلسفی اندیشه‌ی فارابی (هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، و ارزش‌شناسی)، جایگاه تعلیم و تربیت از دیدگاه فارابی بررسی گردیده و مبانی تعلیم و تربیت از دیدگاه فارابی شامل مبانی دینی، اجتماعی، روان‌شناختی، و علمی بیان شده است. هم‌چنین، اصول تعلیم و تربیت فارابی بازگو گردیده که مبتنی بر تفاوت‌های فردی، همگانی بودن، تخصص، ترکیب نظر و عمل، و محبت است. علاوه بر این، اهداف تعلیم و تربیت از دیدگاه فارابی ذکر شده که شامل هدف جسمانی، ذوقی (هنری)، اخلاقی، و عقلانی است. در روش تدریس و بارگیری نیز یکی از روش‌هایی که وی مطرح می‌سازد، روش مباحثه و گفت‌وگو است و دیگری روش حفظ و تکرار، زیرا به اعتقاد وی فضایل اخلاقی از طریق تکرار و عادت به دست می‌آید و در ذهن ملکه می‌شود. او، روش تدریس و یادگیری را با توجه به میزان توانایی شاگرد و نیز موضوع مورد آموزش، متفاوت می‌داند. در بخش پایانی نیز ارتباط میان مبانی فلسفی و اندیشه‌های تربیتی فارابی بررسی گردیده است. از مباحث کتاب، چنین نتیجه گرفته شده است: "اگرچه فارابی مانند برخی مریبان چون افلاطون، دیویی، کانت و ... به طور مستقیم درباره‌ی تعلیم و تربیت به بحث نپرداخته است اما آثار وی به

			(شومیز)	درباره آموزش و پرورش			
1384	پژوهشکده تعلیم و تربیت	402	وزیری (شومیز)	آموزش و پرورش - مقاله‌ها و خطابه‌ها	علی - فاطمه - افسانه	سعیدی - فروغی - طباطبائی	فهرست مقالات برگزیده فصلنامه تعلیم و تربیت ^۹
1384	پژوهشکده تعلیم و تربیت وزارت آموزش و پرورش	154	وزیری (شومیز)	تعلیم و تربیت (فصلنامه) - فهرستها	سیمین - فهیمه - سیما - افسانه - مهرناز	نیازی - باب الحوائجی - ویسی نژاد - طباطبائی - رزمجویان	نمایه مقالات فصلنامه تعلیم و تربیت (۱۳۸۳ - ۱۳۶۴)
1386	جوان پویا	60	رقعی	اخلاق اسلامی اسلام - مسائل	محمد	منصور نژاد	درآمدی بر تربیت اجتماعی ^{۱۰}

ویژه دو کتاب ارزشمندش به نام‌های "آراء اهل مدینه‌ی فاضله" و "سیاست مدینه..."، مالا مال از مباحث تربیتی است. برای فارابی، تعلیم و تربیت، راه رسیدن به سعادت دنیا و آخرت است. آراء اهل مدینه‌ی فاضله براساس تعلیم و تربیت و کسب شناخت صحیح شکل گرفته است. شناخت در بالاترین مرتبه درباره‌ی خداوند و سپس موجودات ساخته‌ی دست اوست که بالاترین هدف، تعلیم و تربیت فارابی را شکل می‌دهد. اصولاً نقطه‌ی مرکزی اندیشه‌های فلسفی و تربیتی فارابی "واجب الوجود" است که همه‌ی هستی از اوست. معرفت باید درباره‌ی ذات بی‌همتای او باشد و بالاترین ارزش نیز شناخت اوست... محور تمام اهداف تعلیم و تربیت در نزد فارابی نیل به خدا به عنوان وجود اول و آخر است.

^۹. این مجموعه، در بردارنده‌ی ۱۰۰ چکیده‌ی مقاله‌های منتخب فصل‌نامه‌ی تعلیم و تربیت به همراه پیشنهادهایی عملی است که با هدف ارتقای فعالیت‌های پژوهشی در زمینه‌ی نظام‌های آموزشی، تهیه گردیده است. موضوعات عمومی این مقالات عبارت‌اند از: "آموزش و پرورش تطبیقی"، "ارزش‌یابی آموزشی"، "اقتصاد آموزش و پرورش"، "برنامه‌ریزی درسی"، "تربیت دینی و اخلاقی"، "تحقیقات آموزشی"، "جامعه‌شناسی آموزش و پرورش"، "خانواده"، "راهنمایی و مشاوره"، "فنی - حرفه‌ای"، "مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی"، "معلمی" و "یاددهی و یادگیری".

^{۱۰}. مقصود از تربیت اجتماعی، پرورش جنبه یا جنبه‌هایی از شخصیت آدمی است که مربوط به زندگی اجتماعی اوست. تا از این طریق، به بهترین شکل، وظایف و مسئولیت‌های خود را نسبت به دیگران، هم‌نوعان و همکیشان خود بشناسد و آگاهانه برای عمل به آن وظایف اقدام کند. نوشتار حاضر با این موضوعات سامان یافته است: تعریف و ویژگی‌های تربیت اجتماعی، ضرورت تربیت اجتماعی، پیشنهاد قالب‌هایی برای بحث در تربیت اجتماعی، مبانی عقلی و نقلی بحث، تربیت اجتماعی و سه بعد

			(شومیز)	متفرقه اسلام و اجتماع			
1387	جنگل	170	رقعی (شومیز)	آموزش و پرورش - ایران - مقاله‌ها و خطابه‌ها تربیت اخلاقی - مقاله‌ها و خطابه‌ها	محمداحسان	تقی‌زاده	مجموعه مقالات تربیتی ^{۱۱}
1386	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	508	وزیری (شومیز)	آموزش و پرورش - ایران - کنگره‌ها	گروه علوم تربیتی شورای بررسی علوم انسان		مجموعه مقالات اولین همایش تحلیل و تنظیم نظام علوم تربیتی ^{۱۲}

وجودی انسان، و نیز راه‌کارهایی در تربیت اجتماعی که از آن جمله است: همکاری همه، خصوصا جوانان با شورای محل در رفع کدورت‌ها و خصومت‌های موجود بین ساکنان محله، همکاری مادی و معنوی با خانواده‌ها در برگزاری مراسم عزا و عروسی وابستگان و نزدیکان آن‌ها، و آموزش غیر مستقیم آداب مهمانی و مهمان‌داری از طریق نمایش‌های مستند و آموزنده.

^{۱۱}. خانواده، نخستین محمل تربیت کودک و از اساسی‌ترین عوامل در شکل‌گیری شخصیت کودک است. والدین، معمار اصلی ساختمان شخصیت کودک و نوجوان هستند، چرا که رفتارهای تربیتی، دینی، اجتماعی و اقتصادی و نگرش‌های آن‌ها، تاثیرات شگرفی در شخصیت کودکان و نوجوانان و طرز پندار آنان از خودشان برجای می‌گذارند. این خودپنداری، تعیین‌کننده روابط مادی و معنوی، فردی و اجتماعی، دنیوی و اخروی و به طور کلی معیار ارزیابی فرد از خود و عالم است. در این میان تربیت فرزندان در دوره نوجوانی اهمیت بیش‌تری می‌یابد. مجموعه حاضر حاوی مقالاتی تربیتی از نگارنده عمدتاً با موضوع کودکان در خانواده و مدرسه و روش صحیح تربیت آنان تحت پاره‌ای از این عناوین است: "سقوط و صعود کلمات در بستر مدرسه"، "والدین معمار ساختمان شخصیت کودک"، "جوان و جوانی"، "اهمیت آموزش خانواده و ضرورت بازنگری در آن" و "ردیف و تبعیض در کلاس".

^{۱۲}. غزالی در خصوص اهمیت تربیت معتقد است هم‌چنان که حق حیات، امری طبیعی و فطری است و نباید هیچ‌کس را از آن محروم کرد، کسی نیز حق ندارد آدمی را از حق تربیت محروم کند. او با استناد به قرآن کریم می‌گوید: بازداشت فرزند از آتش آخرت (از راه اعمال حق تربیت) بر پدر و مادر واجب‌تر است از دورداشت او از آتش دنیا و این مهم جز به تربیت به دست نمی‌آید. کتاب حاضر حاوی تعدادی از مقالات عرضه شده در همایش "تحلیل و تنظیم نظام علوم تربیتی" است که در مورخ ۲۳ و ۲۴ شهریور ۱۳۸۴ در دانشگاه فردوسی مشهد برگزار گردید. عناوین برخی از مقالات عبارت است از: نسبت روان‌شناسی با تعلیم و تربیت؛ اخلاق غم‌خواری در فرآیند تعلیم و تربیت؛ دو رویداد پندآموز در حوزه‌ی ارزشیابی و عملکرد تحصیلی؛ رویکرد سیستماتیک به تحول در منظومه‌ی یاددهی - یادگیری بر مدار افزایش، فقدان نظریه‌پردازی تربیتی و تاثیر آن بر نظام تربیتی، و تحلیلی از مسائل بنیادی در نظام آموزش و پرورش.

1383	موسسه توسعه فناوری آموزشی مدارس هوشمند	180	رقعی (شومیز)	آینده‌نگری - مطالعات میان فرهنگی جهانی شدن	بهروز	راستانی	جهانی‌شدن، فناوری اطلاعات و تعلیم و تربیت ^{۱۳}
1385	خاکریز	154	وزیری (شومیز)	اسلام - مقاله‌ها و خطابه‌ها	حسن	قلی‌پور	مجموعه مقالات تربیتی ^{۱۴}
1386	دستور	156	وزیری (شومیز)	مقاله‌های فارسی - قرن ۱۴ - مجموعه‌ها			برگ سبز (مجموعه مقالات) ^{۱۵}
					مهدی - بهناز	پیرمردیان - بهادری	فرازهایی از عالم تعلیم و تربیت ^{۱۶}

				کودک			
1386	ستوده	802	وزیری (گالینگور)	کتابهای چاپی - ایران کتابهای چاپ سنگی - ایران - تبریز - فهرست‌ها	هادی	هاشمیان	فهرست کتابهای کتابخانه تربیت تبریز
1387	اسلامی	266	وزیری (گالینگور)	علوم تربیتی - راهنمای آموزشی	جعفر	شیخ‌الاسلامی	دو هزار و دو بیست و دو نکته در تربیت
1387	دانشگاه آزاد اسلامی (خوارسگان)	230	وزیری (شومیز)	آموزش و پرورش - کنگره‌ها آموزش و پرورش - ایران - نوآوری - کنگره‌ها	زهره	سعادت‌مند	مجموعه مقالات دومین و سومین همایش تازه‌های تعلیم و تربیت
1388	جوان پویا	60	رقعی (شومیز)	اخلاق اسلامی اسلام - مسائل متفرقه اسلام و سیاست	حجت‌الله - محمد	محمدشاهی - منصور نژاد	در آمدی بر تربیت سیاسی ^{۱۷}
1388	دانشگاه الزهرا کتابدار	154	وزیری (شومیز)	آموزش و پرورش - چکیده‌ها پایان‌نامه‌ها - دانشگاه الزهرا (س)	لعبت	درخشانی	چکیده پایان‌نامه‌های دانشگاه علوم تربیتی و روانشناسی
1383	دانشگاه پیام نور	238	وزیری	آموزش از راه دور - ایران - اخلاق اسلامی - آموزش برنامه‌ای	میرمحمود - نادر	ساعی - جوآزادگان	اخلاق و تربیت اسلامی

^{۱۷}. در کنار نهج‌البلاغه در صحیفه سجادیه نیز سخنان امام سجاد (ع) در زمینه تربیت سیاسی بسیار مفید و قابل توجه است. آن حضرت در فضای خفقان‌آلود حکومت اموی، در قالب دعا، نکات تربیتی فراوانی را در ارتباط با ستمگران و قدرتمندان به دیگران تلقین نموده و آموزش می‌دادند. حضرت سجاد در ادعیه متعدد، توجیه‌گران مظالم را محکوم و از غرور و سرمستی طاغیان شکوه نمودند، کیفر تجاوز پیشگامان و یاری مظلومان را از خود طلبیدند و بدین نحو به پیروان خود آموختند که از ستم و ستم‌پذیری نفرت داشته باشند، به حکام ظالم تظلم نمایند و همیشه به دنبال اعاده عدالت باشند. در چهل و هشتمین شماره از نشریه «دغدغه‌های جوان پویا»، پس از تعریفی از سیاست، تربیت و تربیت سیاسی، مباحثی درباره رابطه تربیت و سیاست، عوامل تربیت سیاسی، و تربیت سیاسی و دینی درج شده است.